

OECD-bizalommérés 2024 és 2025 – tanulságok és konklúziók

Dr. habil. Mizser Csilla Ilona

Egyetemi docens, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar
mizser.csilla@uni-obuda.hu

Absztrakt: Kihívást jelent bizonyos helyzetekben eldönteni, hogy bízhatunk-e egy adott eset pozitív kimenetelében, bízhatunk-e embertársainkban, bízhatunk-e abban az államban, amelyben élünk? Számos tanulmány fókuszában az áll, hogy összehasonlítsa az egyes országok bizalomszintjét, hogy mennyire bízunk mi magunkban? Ez a tanulmány egy összefoglalót szeretne adni a bizalom különböző arcainak megismeréséhez. A bizalom összekapcsolható a biztonsággal, hiszen az első és alapvető kapcsolatunk a fenti entitásokkal az, hogy mennyire vagyunk biztonságban az adott keretek között? A biztonságban élés egy objektíven mérhető és meghatározható fogalom.

Kulcsszavak: bizalom, biztonság, társadalom, innováció

1 Bevezetés az OECD-mérések dokumentumaiba

1.1 OECD 2024, 2025

E cikk célja a különböző bizalomszintek (Boda, 2019) jelenségének elemzése az OECD Közintézményekbe vetett bizalom mozgatórugóiról szóló 2024-es eredménydokumentumának, a „Bizalomépítés komplex politikai környezetben” című dokumentumnak a felhasználásával.

Ez a felmérés az OECD Demokrácia Megerősítése Kezdeményezésének alapjául szolgál, bizonyítékokon alapuló útmutatást nyújtva az országoknak a demokratikus intézmények megerősítéséhez.

A jelentés átfogó képet nyújt arról, hogy mi mozgatja a közintézményekbe vetett bizalmat 2023-ban, azáltal, hogy 30 OECD-ország lakosait kérdezi meg a kormányzat minden szintjén működő közintézményekkel kapcsolatos tapasztalataikról és elvárásaikról.

Az OECD Közintézményekbe vetett bizalom mozgatórugóiról szóló felmérését (Bizalomfelmérés), amely a jelentés eredeti adatait szolgáltatja, 2023 októberében és novemberében 30 OECD-országban hajtották végre, a 2021-es első hullámot követően, amely 22 OECD-országot foglalt magában. A felmérésben szereplő kérdések az OECD Közintézményekbe vetett bizalom mozgatórugóiról szóló keretrendszerére épülnek, amelyet az elmúlt évtizedben a Közkormányzási Bizottság dolgozott ki. A 2023-as Bizalmi Felmérés ugyanazokat a kérdéseket tette fel, mint a 2021-es, lehetővé téve az eredmények időbeli alakulásának összehasonlítását. Néhány új kérdést is bevezettek, amelyek lehetővé tették az eredmények mélyebb megértését.

Néhány adat a 2025-ös OECD *Government at a glance* dokumentumból az egyéni és kollektív biztonságérzet helyreállítását érintően.

- Az OECD-országokban a legtöbb ember aggodalma a gazdasági kérdések: 59% az inflációt jelölte meg a három legfontosabb aggodalom egyikeként, 33% a szegénységet és a társadalmi egyenlőtlenséget, 22% pedig a munkanélküliséget és a munkahelyek hiányát.

- Az emberek valamivel több mint egyharmada (37%) úgy véli, hogy a kormány megfelelően képes egyensúlyba hozni a különböző

generációk igényeit, míg 41% nem ért ezzel egyet. Az oktatási és képzési lehetőségek segítenek a fiataloknak abban, hogy profitáljanak a gazdasági növekedésből;

2023-ban azonban a fiatalok 12,6%-a nem dolgozott, nem tanult vagy nem vett részt képzésben – ez csökkenést jelent 2012-höz képest, amikor az arány 16% volt.

- Az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása kulcsfontosságú a csalások megelőzése és a szerződések végrehajthatóságának biztosítása érdekében. Az OECD-országokban a polgári igazságszolgáltatás minősége átlagosan 0,68-at ér el egy 0-1-es skálán, ami alig változott 2014 óta, amikor 0,67 volt. (OECD, 2025)

1.2 Közszolgáltatásokba vetett bizalom

30 országban a nemzeti kormányba vetett bizalom (Medgyesi & Boda, 2018) alacsony vagy semmilyen szintjével nem rendelkezők aránya (44%) meghaladja a magas vagy közepesen magas bizalommal rendelkezők arányát (39%). A felmérés két iterációjában részt vevő országokban a nemzeti kormányba vetett bizalom átlagosan 2 százalékpontos csökkenést mutatott 2021 óta, bár Ausztráliában, Belgiumban, Kanadában, Kolumbiában, Franciaországban, Lettországon és Svédországban a bizalom szintje nőtt.

Ez az átlagos csökkenés részben a nőknek és az alacsonyabb iskolai végzettségűeknek tulajdonítható, akiknek a nemzeti kormányba vetett bizalma egyaránt 5 százalékponttal csökkent.

A rendőrségbe, az igazságszolgáltatási rendszerbe, a közszolgálatba és a helyi önkormányzatokba vetett bizalom magasabb, mint a nemzeti kormányzatba: az emberek 63%, 54%, 45% és 45%-a bízik ezekben az intézményekben magas vagy közepesen magas szinten, míg a nemzeti parlament és a politikai pártok alacsonyabb szintű bizalmat mutatnak (37%, illetve 24%). A felmérés előző ismételtséhez hasonlóan a 2024-es Bizalmi Felmérés egyik fő megállapítása, hogy a társadalmi-gazdasági feltételek és a demográfiai jellemzők számítanak.

Valójában a releváns közszolgáltatásokat a közelmúltban igénybe vevők többsége viszonylagos elégedettségről számolt be a nemzetegészségüggyel (52%), az oktatással (57%) és az adminisztratív szolgáltatásokkal (66%). Ezenkívül a lakosság többsége úgy véli, hogy a közintézmények csak jogos célokra használnák fel személyes adataikat (52%), és bízik abban, hogy a szolgáltatás vagy juttatás iránti kérelmüket tisztességesen kezelik (52%). Ezek fontos elemek, mivel a kormánnyal folytatott mindennapi interakciók továbbra is a bizalom fő mozgatórugói. Ezzel szemben, míg a többség továbbra is úgy véli, hogy kormányuk készen áll az emberek védelmére vészhelyzet esetén, csak 37% véli úgy, hogy a kormányzat méltányosan egyensúlyoz a különböző generációk érdekei között, és mintegy 40% véli úgy, hogy a kormányzat megfelelően fogja szabályozni az új technológiákat, vagy sikeresen csökkenteni fogja az üvegházhatású gázok kibocsátását a következő tíz évben.

Ezek az eredmények legalább részben a közérdeket szolgáló intézményekbe és tisztviselőkbe vetett bizalom hiányának tudhatók be, amelyek egymás és a lakosság felé elszámoltathatók, valamint lehetővé teszik az emberek számára, hogy hangot adjanak és befolyást gyakoroljanak a döntéshozatalra. A megkérdezettek mindössze 30%-a gondolja úgy, hogy politikai rendszere lehetővé teszi számukra, hogy beleszóljanak, elfogadnák a nyilvános konzultációkon kifejtett véleményeket, vagy hogy kormányuk ellenállhat a vállalati befolyásnak, és 38%-uk hisz a parlamenti fékek és ellensúlyok hatékonyságában.

2 Magas és alacsony bizalom az OECD-mérések dokumentumaiban

Az adatok azt mutatják, hogy ezek mind a bizalom (Kovács & Horváth, 2025) fontos mozgatórugói napjainkban, amelyek tekintetében sok országban nem kielégítőek az eredmények.

Végül, a mai összetett információs környezetben, a dezinformáció és a polarizáló tartalom térnyerésével, az információk létrehozásának, megosztásának és fogyasztásának módja fontos összefüggésben áll a bizalommal. Míg a médiába vetett bizalom átlagosan viszonylag alacsony, és tükrözi a nemzeti kormányzatba vetett bizalmat (39%), az emberek kormányzatba vetett bizalma szorosan összefügg médiafogyasztási szokásaikkal: a politikai híreket nem követőknek mindössze 22%-a számolt be magas vagy közepes bizalomról a kormányzat iránt, szemben a híreket valamilyen módon követők 40%-ával. Amikor a kormányzat információforrás, az emberek elégedettek az adminisztratív szolgáltatásokról elérhető információkkal (67%), míg csak 39% gondolja úgy, hogy a politikai reformokról szóló kommunikáció, amely a bizalom fontos mozgatórugója, megfelelő.

Továbbá, bár a statisztikák, adatok és bizonyítékok használata szintén erős bizalomgerjesztő tényezőnek bizonyul, az embereknek csak körülbelül egyharmada tartja megbízhatónak, könnyen megtalálhatónak és érthetőnek a kormányzati statisztikákat.

Mit tehetnek a kormányok? Az országok közötti különbségek ellenére az eredmények közös programot kínálnak az OECD-kormányok számára, hogy megfeleljenek polgáraik növekvő elvárásainak. Ez a cselekvési terv kissé eltér a különböző közintézmények és kormányzati szintek között, mivel a bizalom javítására szolgáló eszközök és lehetőségek is eltérőek ezekben az intézményekben.

Összességében a 2024-es Bizalmi Felmérés megerősíti, hogy a demokratikus kormányzást alátámasztó folyamatokat kell megerősíteni az emberek növekvő elvárásainak kielégítése érdekében: minden ember hangjának meghallgatása, az intézmények (La Porta, 1994) (Sass, 2005) közötti ellenőrzések és egyensúlyok megerősítése, a döntéshozatalban jobb, átláthatóbb és ellenőrizhető bizonyítékok felhasználása, valamint a sokszínű lakosság érdekeinek egyensúlyba hozása a legjobb eszközök a bizalom javítására, különösen a nemzeti kormányokban. Jobban kell együttműködni a polgárokkal a helyi és a nemzeti kormányzatba vetett bizalom növelése érdekében. Jelentős szükség van érdemibb és befogadóbb lehetőségekre a polgárok részvételére és befolyásolására a döntéshozatali folyamatokban. Ehhez világos elvárásokat kell meghatározni a deliberatív és közvetlen demokrácia szerepével kapcsolatban a képviselői demokráciákon belül; javítani kell azokat a mechanizmusokat, amelyeken keresztül a kormányok

minden embernek hangot adnak, és reagálnak ezekre a hangokra, valamint támogatni kell a polgári és politikai szerepvállalás tereit és kapacitásait. A politikai befogadást és szerepvállalást előmozdító politikák vagy mérsékelni a gazdasági sebezhetőséget és a diszkriminációt, kulcsfontosságú lehet a bizalmi rés megszüntetésében és az emberek nyilvános vitákban való részvételének elősegítésében.

Meg kell erősíteni a komplex politikai kihívások kezelésére szolgáló kapacitásokat, különösen a nemzeti kormányzati szinten. Az adatok azt mutatják, hogy a kormányoknak továbbra is javítaniuk kell megbízhatóságukat és felkészültségüket a jövőbeli válságokra. (OECD, 2024)

Azok az emberek, akik anyagilag bizonytalannak érzik magukat, a nők és az alacsony iskolai végzettségűek, valamint azok, akik diszkriminációval sújtott csoporthoz tartoznak, következetesen alacsonyabb szintű bizalomról számolnak be a kormányzat iránt.

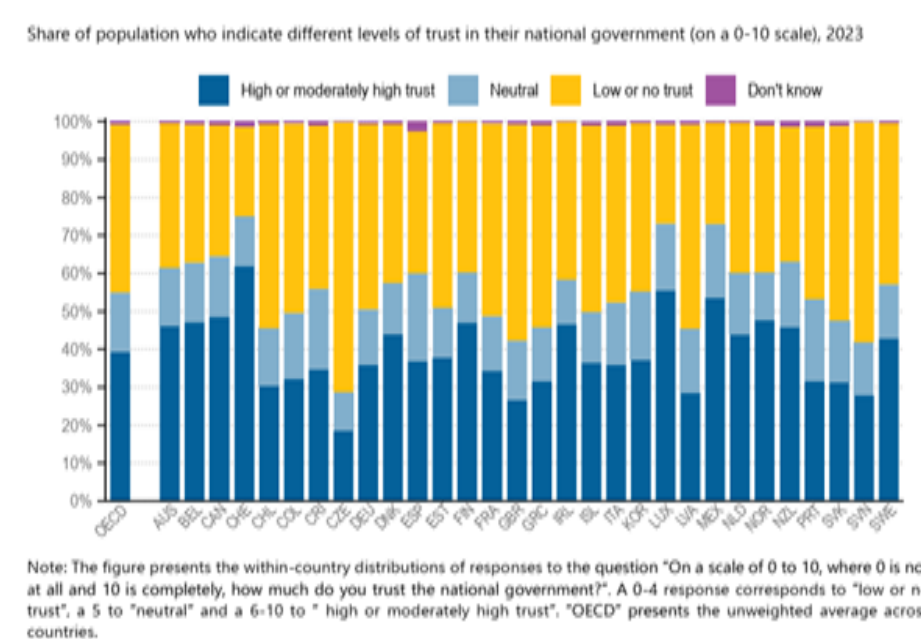
Prats és szerzőtársai (2023) kijelentik, hogy az első OECD-felmérés a közintézményekbe vetett bizalom mozgatórugóiról 22 OECD-ország válaszadóit kérte fel arra, hogy értékeljék a nemzeti és helyi önkormányzatok, valamint más közintézmények megbízhatóságát, valamint számoljanak be a különböző közhatalmakkal kapcsolatos bizalom mozgatórugóival (a bizalmat valószínűleg befolyásoló tényezőkkel) kapcsolatos észleléseikről és tapasztalataikról. A fő mozgatórugói közé tartozik a kormányzat kompetenciája (a megbízhatósága és reagálóképessége alapján) és a kormányzati értékek, beleértve az integritást, a nyitottságot és a méltányosságot. A cikk kiemeli a felmérés és a különböző mozgatórugóknak a bizalomra gyakorolt hatását vizsgáló elemzések főbb megállapításait. Az eredmények azt mutatják, hogy az emberek viszonylag elégedettek a közszolgáltatások nyújtásával és a kormányzatok megbízhatóságával, de kulcsfontosságú a polgárok kormányzatok reagálóképességéről és a közbeszéd befolyásolására való képességükről alkotott képének javítása. A cikk a kutatás szakpolitikai vonatkozásait is tárgyalja, és leírja, hogy egyes országok hogyan használták már fel az országspecifikus eredményeket útmutatóként a polgárok bizalmának megerősítését célzó politikák kidolgozásához.

Ezzel összefüggésben a politikai cselekvőképesség érzése kulcsfontosságú a nemzeti kormányzatba vetett bizalom eltérő szintjeinek magyarázatában minden országban.

A bizalmi szakadék azok között, akik azt állítják, hogy van beleszólásuk a kormány tevékenységébe, és azok között, akik azt mondják, hogy nincs beleszólásuk, 47 százalékpont.

Összességében egyértelmű szakadék tátong a közintézményekkel való mindennapi interakciókba vetett bizalom szintje – amely átlagosan és sok országban viszonylag erős –, valamint a kormány azon képességébe vetett bizalom között,

hogyan fontos döntéseket hozzon összetett politikai kérdésekben, kompromisszumokat kötve a társadalom különböző csoportjai között. (OECD, 2024)

1. ábra: A lakosság valamivel nagyobb hányada bízik alacsonyban vagy egyáltalán nem bízik a nemzeti kormányában, mint azok, akiknek magas vagy mérsékelt magas a bizalmuk.

Forrás: OECD Trust Survey (2024)

A bizalom 2021 óta kissé csökkent, bár a szintek még mindig magasabbak, mint a globális pénzügyi válság után. 2023-ban körülbelül minden tíz emberből négy (39%) magas vagy közepesen magas bizalmat mutatott országa nemzeti kormányában (aki 0-10-es skálán 6-tól 10-ig terjedő választ választott). Magasabb arányban (44%) nem vagy alacsony bizalommal rendelkeztek (1.2. ábra). 16% semleges választ adott a kérdésre, ami sem bizalmat, sem bizalomhiányt nem jelzett (aki 0-10-es skálán az „5”-ös választ választotta). Az országok között a nemzeti kormányba vetett magas vagy közepesen magas bizalommal rendelkezők aránya erősen változik. (OECD, 2024)

A szerzők példaként a bizalom szervezeti folyamatát vizsgálják - a folyamat elemeire összpontosítva. (Noteboom & Six, 2003)

Azonban a sikeres társadalmi adaptáció nemcsak a technikai fejlődéstől, hanem az emberi bizalomtól is függ, amelyet gyakran aláásnak a félelmek, a félreértések és az átláthatóság hiánya. (Kovács és Horváth, 2025)

Következtetések

Az országok közötti különbségek ellenére az eredmények közös programot kínálnak az OECD-kormányok számára, hogy megfeleljenek polgáraik növekvő elvárásainak. Ez a cselekvési terv kissé eltér a különböző közintézmények és kormányzati szintek között, mivel a bizalom javítására szolgáló eszközök és lehetőségek is eltérőek az intézmények között.

Összefoglalás

Összességében a 2024-es Bizalmi Felmérés megerősíti, hogy a demokratikus kormányzást alátámasztó folyamatokat kell megerősíteni az emberek növekvő elvárásainak való megfelelés érdekében: minden ember hangjának meghallgatása, az intézmények közötti ellenőrzések és egyensúlyok megerősítése, a jobb, átláthatóbb és ellenőrizhető bizonyítékok felhasználása a döntéshozatalban, valamint a sokszínű lakosság érdekeinek egyensúlyba hozása a legjobb eszközök a bizalom, különösen a nemzeti kormányokban, javítására.

A polgárokkal való jobb együttműködés a helyi és a nemzeti kormányzatba vetett bizalom erősítése érdekében. Jelentős szükség van érdemibb és befogadóbb lehetőségekre a polgárok döntéshozatali folyamatokban való részvételére és befolyásolására.

Hivatkozások

- [1] Boda, Zs. (2019). Fairness and institutional trust in economy. Magyar Tudomány, 180 (4), 510-520.
- [2] Kovács, E. Z., & Horváth, I. (2025): Trust, transparency, and AI adoption in business. Acta Polytechnica Hungarica, 22(6).
- [3] Mariana Prats & Sina Smid & Monica Ferrin, 2024. "Lack of trust in institutions and political engagement: An analysis based on the 2021 OECD Trust Survey," OECD Working Papers on Public Governance 75, OECD Publishing. DOI: 10.1787/83351a47-en
- [4] Medgyesi M. & Boda Zs. (2018): Trust in institutions in Hungary and the countries of the European Union. In: Kolosi T. – Tóth I. Gy. (szerk.): Társadalmi riport 2018. Budapest: TÁRKI, <http://www.tarki.hu/tarsadalmi-riport>
- [5] Nooteboom, B., & Six, F. (Eds.). (2003). The trust process in organizations: Empirical studies of the determinants and the process of trust development. Edward Elgar Publishing.

- [6] Prats, M., Phillips, E., & Smid, S. (2023). Insights from the 2021 OECD Trust Survey: How people evaluate the trustworthiness of government institutions & implications for policymakers. *Behavioral Science & Policy*, 9(2), 9-20.
- [7] La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. and Vishny, Robert W. "Trust in Large Organizations," NBER Working Paper 5864 (1996), <https://doi.org/10.3386/w5864>.
- [8] Sass, J. (2005). Trust in the organizations. *Magyar Pszichológiai Szemle (Hungarian Psychological Review)*, 60(1/2), 7-27.
- [9] OECD (2024), *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results: Building Trust in a Complex Policy Environment*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en>. ISBN 978-92-64-33920-0
- [10] OECD (2025), *Government at a Glance 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/0efd0bcd-en>. ISBN 978-92-64-59508-8